

Szerkesztői iroda:

Kassa, főutca 84. sz. a.
hová a lap szellemi részét
illető közlemények küldendők.

Kéziratok vissza nem
adotnak.

Csak bérmentes leveleket
fogadunk el.

Semmit sem közlünk, ha
nem tudjuk, kitől jön.

SZINÉSZETI KÖZLÖNY

A VIDÉKI SZINÉSZET ÉRDEKEIT KÉPVISELŐ HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

Felelős szerkesztő: Báthory Románcsik Mihály.

Kiadóhivatal:

Kassa, főutca 84. sz. a.
hová az előfizetési díjak
küldendők.

Előfizetési feltételek:
helyben hazhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve:
Egész évre... 6 frt — kr.
Fél évre... 3 frt — kr.
Negyed évre... 1 frt 50 kr
Két hónapra... 1 frt — kr.
Egy hónapra... frt 50 kr.

Előfizetések bármely nap-
tól elfogadotnak.
Nyílt-tér soronként 15 kr. A
nyílttéri díjak előre fizetendők

Alkos sunkszinházi törvényeket!

Minden társulatnak rend a lelke, e nélkül munkálva haladni, s ezélt érni nem lehet. A rend fenntartására törvények szükségesek. A vidéki magyar színészetnek ez ideig nincs irányadó törvénye, hanem itt-ott privát törvények használatnak, melyeket maga az igazgató tetszése szerint írt össze; némely kisebb társulatnál pedig még ilyenek sincsenek.

Azt főlöseges mondanunk, hogy az igazgatók által készített privát törvények hiányosak; pedig mindenikben van vagy 60 paragrafus és mégis éppen az a pont hiányzik belőle, a mire leggyakrabban szükség volna. Azonfelül sok igazágtalan-ság követtetik el ezen törvényekkel, melyek értelmében, bármint védekeznek is a tag, utóvégre is fizetnie kell.

Mérjünk mindenkinek egyenlő mértékkel. Már az igazság is azt kívánja, hogy ne csak mindig a tag büntetessék, hanem ha az igazgató törvényekben ütközött dolgot követ el, olvassák ő rá is a törvény czikkelyeit, szóval ő is büntethető legyen, s az általa fizetendő büntetés-pénz, küldesék fel a nyugdíjra. Ha ily két oldalú törvényt alkotunk, akkor nem fordulnak elő oly gyakran összezerrendések igazgató és tag, tag és igazgató között.

Nem szólunk itt oly rendszerető igazgatók-ról, kik tagjainkat, ha azok rendellenes dolgot követnek el, higgadtan, tisztességes modorban rendre utasítják, hanem olyanokat értünk, kik a nekik nem tetsző dolgokért, hevesen felpattannak, személyeskednek, tagjaik becsületébe gázolnak, szóval tagjainkat rabszolgáknak tekintik. Ezért szükséges oly törvény, hogy mindkét részről kötelező legyen. Akkor a tag becsülni, tisztelni fogja igazgató-ját és viszont az igazgató is megadja tagjainak az őket megillető tiszteletet. Máskep örökös ellenségeskedés, perpatvar és összeesküvés közt lesznek kénytelenek élni.

Mert valamint a társadalom minden kasztjában vannak elégtelenek, ugy a színészetnél is találhatunk ilyenek, kik soha sincsenek kibékülve a helyzettel és önmagukkal; ebből kifolyólag szitják a rendtelenséget, felbujtogatják pályatársaikat, szóval összeesküvést fognak igazgatójuk ellen, kit nem áttallanak a közönség előtt kisebbiteni, nem gondolva meg azt, hogy ez által magukoak ártnak leginkább, mert a közönség műveltebb részének elmegy a kedve a színházbarátságotól.

Számtalan esetet tudunk, hogy egy pár elégtelen tag, rábeszélvén társaikat is, panaszt emeltek igazgatójuk basáskodása, gage nem fizetés s több efféle czim alatt a közp. ig. tanácsnál. De talán még meg sem érkezett Budapestre a vád levél: egy páron az aláírók közül, már megbánták tettüket, kibékültek igazgatójukkal, utána a többi s végül általános béke állt be. Igen, de a vád már felterjesztetett, a k. ig. tanács elolvasta, az igazgató eljárásán megütözik s a botrányos ügy tárgyalásra kerül. Ekkor jön egy levél, melyben a panaszos tagok megezáfolják előbbeni állításait... Ily esetekben aztán mind a tagok, mind az illető igazgató compromittálva vannak. Kérdjük, van-e a jelenlegi szinitörvényekben ilyesmire paragrafus? Tudomásunk szerint: nincs.

A jelenlegi szinitörvények részint a nemzeti-részint a népszínház törvényeiből vannak össze-szedve, s helytelenül viszonyítva; ennél fogva oly homályosak, hogy a szinibíróság ingadozik, az íté-lethozatalnál.

Lesz még alkalmunk e tárgyra többször visz-szatérni s most csak azért szólaltunk fel, hogy az összeüelendő kongresszus előtt felhívjuk a figyelmet egy általános szinitörvények alkotására, annyi

is inkább, mert köztudomás szerint, a k. ig. tanács kebeléből, egy öttagu bizottságot küldött ki még február hóban, a szinitörvények kidolgozására, de e bizottság működésének eredményéről, még maig sem jutott nyilvánosságra egy árva betű sem. Jövöre többet!

Egy vidéki színész.

A daltársulatok érdekében.

A „Színészeti Közlöny“ 30-ik számában Kovács J. ur fejtegeti, hogy mit értünk a „daltársulat“ elnevezés alatt. Négy hangra irt dalművecskéket? magándalokat? Ha ezt, akkor az elnevezés ellen semmi kifogása sincs. De van kifogása annak, ki talán jobban tudja mi a daltársulat, s mi ennek a célja?

Négy hangra irt dalművecskéket, magándalokat a dalárdák vannak hivatva előadni s ily dalárdai estély táncvezetel összekötve nyújt is szórakozást, s ezt a műkedvelők gyakorolják is, vidéken éppen úgy, mint Budapesten. Minden egy-letnek van ily dalárdája s ha ez rendez egy-egy előadást vagy estélyt, nem is hiányzik ott a publikum. De tagadom azt, hogy egy ily dalárda-társulat képes volna naponkiut közönséget vonzani egy helyiségbe. Mert a közönség azon része, mely szokva van a színházi élvezeteknek kívül, más hasonló mulatságban is részt venni: az bizonyára nem a dalárdái négy hangra irt dalművecskéket és magándalokat fogja végig hallgatni a napi fáradság után, hanem oda megy, hol mulatni lehet, t. i. hol apróbb bohózatokat jól előadva, a napi eseményeket illusztrálva láthatja, az pedig nem más, mint daltársulat, melyet ha a német „Sänger Gesellschaft“-nak nevez, ugy a magyar joggal használhatja a „daltársulat“ elnevezést.

Fürst igazgatónak Bécsben plane egy egész színházszerüleg berendezett páholylyal ellátott helyisége volt, hol operettek, bohózatok, vígjátékok, kihagyás és átdolgozás nélkül kerültek szüire. Ugyanazon társulattal Budapesten is huzamosb ideig vendégszerelt. Már pedig a ki Fürst Sing-spielhalle előadásait látta, az talált abban oly élvezetet, minőt a gyapju-utcazi színházban nagy ritkán.

Éa tehát ezen Singspielhallet véve mintául, da lesarnok ezimen építettem egy szép szin-padot, jobbra női, balra férfi öltözőkkel, ajtókkal ellátva; a személyzetnek büntetés terhe alatt meg-hagyva volt, hogy onnan előadás végezte előtt ki-jönniök nem szabad; mindent mi az illemt sérténé mellözve, fél év után a közönség s sajtó elismeré-sét kivivtam s mindezek után Kovács ur mégis azt mondja, hogy a magyar közönségnek nincs szük-sége ily magyar „z ä n g e r e i“-ra. Miután már körvonaloztam, hogy az én vezetésem alatti társu-lat nem zängerei hanem a Singspielhalle (magya-rul dal-játék-esarnok) mintájára volt szervezve s repertoírom akként összeállítva, hogy ezimének meg is felelt: tehát tiltakozom az ellen, hogy K. ur engem vagy társulatomat ezen kategoriába so-rozzon s a zängerei gúnynével illessen.

Hogy a magyarnak nincs szüksége ily ma-gyar daltársulatra, azt is tagadom. Ép oly szük-sege van a magyarnak, miut a többi európai nemzetnek.

Kovács ur továbbá azt mondja, nekünk a színészet kell, mely nemesít és nem ily erköles-rontó trágárság. Ez nagyon merész állítás! Ön a „Kömlő“-ban a magyar daltársulattól aligha hal-lott, oly erkölesrontó trágárságot, mint a népszin-házban „Zengő angyalok“ s több hasonló darab előadásakor. Talán azt sem tudja K. ur, hogy van igen sok oly egyén, kik színházba járnak ugyan,

de annak végeztével, betekintenek a magyar dal-társulat előadásaira is, s ha ez nem lesz, elmegy majd a némethez, mert elve vacsoraközben látni és hallani. Nem tudom elgondolni miért oly nagy ellensége K. ur a magyar daltársulatnak, vagy talán félti a németeket?...

Hogy némelyek daltársulati engedélyt nyerve előadják Csikóstól kezdve Miltonig, bármely szin-darabot, az egészen más, de reményilem ennek nem a daltársulat az oka, hanem a központi igazgató tanács, melynek a véletlen kegyelméből ön a titkárja.

Nézetem szerint mindenhez szakférfi kell. Már pedig oly egyén ki daltársulatot még talán nem is látott vagy ha igen, tagja nem volt — s így nem is ismerheti annak hatáskörét, — de mégis engedélyt nyert s azon engedélylyel vissza éíve Miltout adja elé, azt ne tessék a magyar dal-társulatnak felróvni.

Falusi daltársulatok pedig nem léteztek soha sehol.

Daltársulatok külföldön is csak a nagyobb városokban léteznek s ha jól bevannak tanulva, tesznek egy-egy körutat. De akkor sem faluznak, mert ott, sem arra való helyiség, sem arra való közönség nincs, miután daltársulat terített asztalok mellett kell hogy játszóék; már pedig falun oly helyiségek nincsenek s ha volnának, a közönség nem érett eléggé arra, hogy oda menjen. Hisz még a nagyobb vidéki városokban is tartózkodva jönnek p. o. a nők, mert szokatlanok vendéglök-ben vacsorálni.

Éa félév alatt Bpsten nagy ügygyel-bajjal tudtam 12 előadásos új műsört összeállítani, pe-dig karmester, helyiség d. e. s d. u. rendelkezé-semre állott. Most mióta Baján, Szabadkán, Zom-borban, Szegeden megfordultam, arról szó sem lehetett, hogy bármit, a mi eddig be nem volt ta-nulva — utána tanulhattunk volna; mert sem idő sem alkalom arra nincs. Kívánsi vagyok, minő előadás lehet azon daltársulató, mely falun szer-veztetett s karmester nélkül jött létre!! — Az nem daltársulat. Az csak bitorolja a daltársulat nevé s engedélyével visszaél. De azért azokat sem lehet egészen elítélni. Mert ha eddig a színészet-nél töltötte idejét, elvégre sem mehet kapálni. Gondoskodjék a Ttes közp. korm. tanács arról, hogy mindazok, kik eddig 10—40 évet töltöttek a színészetnél ne legyenek kénytelenek földön-futókká lenni. Van sok gyom közöttünk az igaz, de ne sujtás azzal együtt s ne tegyék kereset-képtelenné azokat is, kik azt nem érdemlik. Könnyű onnan Bpestről a kényelem páruairól paragrafusok-at csinálni, honnan mindent pászszemmel, nagy-ító üveggel lát az ember. Tessék kijönni provin-cziára s egy félévet ugy eltölteni, miként a többi vidéki színész — majd meglátják, hogy amint akarják a színészetet rendezni, oly módon az, ki-vihetetlen.

Kovács Istv. ur később eltér a daltársu-la to k-tól s elősorolja, hogy 425 szerződés nélküli színész közül, ha választani kellene, ki méltó és ki nem méltó a szini pályára, ugyan hányan marad-nának? Vajjon ha Kovács Istv. ur nem jutott volna a népszínházhoz s ha K. urat a kegyelem szellője nem teszi a közp. kormányzó tanács tit-kárjává: nem volna e méltó helyen a 425 engage-ment nélküli színész között?... Ha pedig veres plaj-bászolni lehetne, ugy miként azt Kovács ur gondolja, biztos affélló, hogy nem esnék az alá?! Szálljon egy kissé önmagába s gondolkozzék e fölött is.

Mezey János,
az első magyar dalesarnok
igazgatója.

A szavaló művészet.

XI.

Legutóbbi cikkemben a vidéki színészetet kölesön könyvtárhoz hasonlítotam. Igen! egy nagy ősi könyvtár az, mely eleinte csupa aranyos kötetekből állt, de később a sok forgatásban elrongyolva elkallódtak, úgy, hogy alig ismerni rá, mi volt eredetileg: tragoedia, vagy vigjáték.

Hol van a színész, a ki ma nem bon à tout faire? — szaval, énekel, tánczol. Ez hasznos ugyan az igazgatóra, de se a művészre se a közönségre nem. Non omnia possumus omnes, mond Virgil. Ideje volna már, hogy az igazgatók ne saját, hanem a színész hajlamaiból induljanak ki, hogy a színészek azt a tehetséget, mit istentől nyertek, kifejtessék. Elég volt az operettből. Hol van a társalgási színmű? hol a nemesebb vigjáték? A szavaló művészetnek, bármit mondjunk, 20 év óta egyik legnagyobb akadály a operette, mert a közönség részvétét és figyelmét elterelte az eszmétől az élvezetre. A zene könnyű mint a pelyeg, a közönség is könnyebb lett. Az ősi kaezagány nem vonja többé.

Azelőtt legalább a fiatalság rajongott a drámaért, most az is jobban megtölti a színházat az operette estéken. Tanulni és látni akar, mint az öreg urak.

Mikép vessünk gátat az árnak?

Akkép, hogy szervezzenek az országban 4—5 tökéletes operette társulatot, de az ne nyúljon a drámához; nyer általa a művészet is; viszont a drámai színész, ne nyúljon jövőre az operettehez.

Mert a mai vegyes házasság örökös házi patvar, nemzeti gúny, művészeti súlyedés. Kóta nélkül énekelni anyi, mint Phaedrus paraszta, ki zubnya ujjába rejtette a sikoltó kis művészt.

Éu korántsem akarom számúzni a dalmüveseket, hanem emelni akarom mind a kettőt.

A jó zene, mint Fortunio dal, Varázshedű, Kornevillei harangok, stb. stb. élv és vigasz egyszersmind, de a legújabb gyártmányok a farsang utolsó napjára valók, mikor a bohóság kiváltságát nyer.

Alig van tehetséges színész, ki hangját egyszer másszor meg ne köszörülte volna, valamely divatos operettben; a közönség elrontja az igazgatót, az igazgató a színészt; és a vége az, hogy egy pár évi eldoradót után visszatérnek a halás szomorujátékhoz, melyhez nem kell kóta, és próba nélkül is jobban megy, mint amaz.

A könnyű és vidám zene mindenesetre korszerű ma, és mindaddig az marad, míg az emberek közt boldogok és boldogtalanok, művészek és műértők lesznek.

Euterpe az ifjuság és mosoly képviselője, de a Choribantések csak kaezajt idéznek elő.

Elmúltak a gerolsteini napok, a dráma önértetre ébredt. De hisz fölébredt már Schodelné

napjaiban is, az ébredést csak folytatni kellett volna. Hanem a Vestalék egyenkint elaludtak, most magok a főtemplom papjai kiáltják: ébredjétek a vidéken! — az operette terjed és hódít.

A szavaló művészet pedig, míg Budapestén diadalmasan visszahódította lassanként elvesztett régi dícsőséges helyét, a vidéken napról-napra tért veszt ügy, hogyha nem volna az áldott népszínmű, rég megszöktek volna a cothurnustól Thália papjai.

Minden kornak van istene,
Ne zúgólójunk ellene.

Igen! de ez bálvány, a művészet istennőinek rovására. Auri sacra fames.

És még ha volnának vidám Offenbach-féle zeneköltőink! — de így az idegenek szedett-vedett morzsáiból élünk. Egy partitúra 80—200 forint! — Hát még a sok tündéres jelmez? — honnan? megvonjuk a kiállítási költséget a drámától; annak nem kell fény és pompa, meztelenül is vonzó. Adjuk a biborpalástot Menelausra! Lear királynak elég egy szürke sehal. És ez így megy húsz év óta!

Igaz, hogy az operette egyelőre kellemes napokat szerez az igazgatóknak, de olyan, mint a Wagner zenéje: előre veti árnyékát, azzal a különbséggel, hogy míg Wagner zene-tudósokat nevel és főfájást okoz, addig az operette megtanít minden kardszabót kóta nélkül énekelni és előzi az igazgató főfájását.

Igy történik, hogy a mai vidéki színész egész élete szárnypróbálgatás. Viszi a könnyű igát énekelve. Mást keresett, mást álmodott ugyan, de hisz megél, és ma ez a fő! — Néha egy nehéz könycepp gördül le titkon szeméből, de ezt nem látja senki, és maga sem tudja miért!

A babérra a koldusbot újra virágzik és még soká virágozni fog.

Hadd legyen az operette a egyes akus varosok; hódítson itt ha tud. A tőgyökeres magyar városoknak nincs szükségük ily nemű hódítókra.

Ideje, ébredjenek a színválasztmányok!

Nem elég színházat építeni, hanem azt emelni, és virágoztatni is kell.

* * *

Midőn jelen cikkorozatomat ezuttal bevezetem, ki kell jelentenem, hogy semmi melléktekinetet nem vezérlett, rög lemondván ama reményről, hogy a színpadon babért arassak. Egy vagy két előadással valamely darabot se jól megérteti, se jól adni nem lehet. Művészi előadáshoz nem elég a művész, oda a művészet számos külső eszközei is kellenek. Ha néhol vigasztalhatlanul föltártam a hiányokat, sebeket, azért tettem, mert használni akartam. Igen drágán vásároltam meg ama jogot, hogy mind a politikában, mind az irodalomban véleményemet leplezetlenül kimondjam. Én a színészetet nemcsak társadalmi, hanem politikai tényszerűen is tartom, s ezért foglalkoztam vele oly huzamosan; ezért ajánlom a törvényhatóságok fi-

gyelmébe és ótalmába. — Szobathely már meggyújtotta a fáklját, színi pénzalapot teremtve; ha sok Szobathely akad, akkor a színészet évkönyveiből örökre kitorúljuk e szót: vándor, mely csaknem egyértelmű a hontalansággal.

Hi ad or.

CSARNOK.

Petőfi Sándor levelei közül. *)

K e e s k e m é t, mart. 14-én, 1843. — Tekintetes Szerkesztő Ur! Van szerencsém néhány dalt küldeni azon alázatos kérelemmel, hogy szigorú vizsgálat után ha lesz, mely világot látni érdemes, azt az Athenaeumba fölvenni, s ha jut közülök a Honderűnek is adni méltóztassék. — Bátorodom erre a Tekintetes Urat kérni, miut-hogy Patrichevich választásában nem igen bizom; s üres munkával a közönséget fárasztani nem akar-nám. S ha egy sem érdemes? jó; maradjon mind homályban. Inkább semmi, mint rossz. — Három versem közül, mely még ki nem jött, kérem a „Könyeim“ s „Ujság“ címűt örökre kihagyni az Ath.-ból; nagy ellenszenvem támadt irántok. Nem tudom, mit ér az „Első szerep“ című, de örül-nék, ha méltó volna a megjelenésre: mert első fölleptemre emlékeztet. Egyébiránt Tekintetes úr ítéletére bizom.

Féjervárt oda hagytok, s Keeskemétre jövének; hol nem a legjobban megy társaságunknak. A színészetben, noha még esekély, de mégis észrevehető haladásom; egy párszor már volt szerencsém a közönség figyelmét megnyerni, megtapsoltatni; mi négy hónapos színésznék elég. Folyó hó 23-án lesz jutalomjátékom, nagy ügygyel-bajjal, de még is kivívtam, hogy Lear legyen. A bohócot játszandom benne; a mit megkapni szinte nem kevés küzdelembe került; mert mennyi az ármány a színészetnél. Gyakran jajdulok föl: isteni művészet, mért ördögök papjai!

Miuthogy épen jó alkalom van, (Szabó József igazgatóm Pesten van,) bátorodom a Tekintetes urat kérni, méltóztatnék az Ath. azon száma-it elküldeni, melyekben verseim vannak. A múlt év első feléből 1 szám, a másodikból 2 szám, s az ideiből szinte kettő. — Színésztársaim kételkednek, hogy én volnék az a Petőfi, kinek az Athenaeumban versei jönnek. Kételkedjenek! keveset törődöm rajt, nem nekik írok. — Ha terhére nem lesz a Tekintetes Urnak, könyörgök méltóztassék megírni, melyek jönek ki verseim közül az Ath.-ban s Honderűbe. Munkáim megválasztásában még egyszer a legnagyobb szigorúságot kérve, maradok a Tekintetes Urnak tisztelő szolgája Petőfi Sándor.

*) E levelek Bajzához voltak intézve, s miuthogy azonban egy keltől (nov. 28. 1843.) kettő is van, azt hiszszük, hogy egyike a boldogult Vörösmartyhoz szökött. Szerk

TÁRCZA.

A színművészet fejlődése.

— Egy kis végig pillantás a színpad történetén. —

Bizony idő kellett, míg idáig fejlődtünk! Míg a nő kivívta a maga jogait a férfi mellett!

Aspasia, a Perikles bájos neje, Athén fénykorának ugy szépségre, mint szellemre bálvány, és Sokrates, Thukydides, Plato, Plutarch, Xenophon és annyi más történeti nagyság hódolatának tárgya, volt az első nő, a ki mint színésznő nyilvánosan föllépett. Eurydikét játszta Sophokles „Antigonejában.

De még Aspasia is, a ki pedig korlátlan fejedelmi hatalommal uralkodott Athén izlése, szokásai és erkölcsi felett, csak titokban kezésközhat-hatta e vakmerő lépést, melyet rajta kívül nem is boesátott volna senkinek meg. Attikának különben elég laza gondolkodású fővárosa sem.

Tagadhatatlan tény, hogy az ókorban a színésznők nyilvános föllépése mindig összeesett az erkölcsök rohamos romlásával s az állam hanyatlásának kezdetével. A míg az állam megtartá esorbittatlan tekintélyét s virágozott a közjólét, — az antik világ színpadának kizárólagos ura a férfi volt.

A római köztársaság végvonaglásai korszakában, a „Mimus“-okban nők játszták a női szerepeket. Menander vigjátékainak római utánzataiban „előkelő hetaerák léptek föl, kikenve és kifestve, divatos hajjékkal, hosszú uszályu, arannyal himes tarka ruhában,“ s többnyire a színpadon, a nézők szemeláttára csinálták a toilletet. Nevezetesen a „Mimus“-okban a szereplő asszonyok közkívánatra szilaj táncokat jártak s a táncz hevében csaknem minden ruhát lehánytak magukról. Eleinte nagy volt e miatt a megbétrákozás; de már a császár-

rok alatt oly természetesnek találták az abscoenitást, hogy méntséget keresni számára szinte nevelésnek tartották volna.

Athenban ugy mint Rómában rabnők voltak a színpad művésznői, a kiket nem becsültek többre a közönséges kéjleányoknál. De azért kedvezenei voltak a publikumnak, s a kereszténység terjedésével sokan közülök fölérttek a keresztvizet, mi által szabadokká váltak.

A színpad történetének három szakasza van: a kereszténység előtti, a keresztény-egyházi és az emanezipált korszak.

Az első korszakban a nők feltűnése a színpadon általános társadalmi és politikai hanyatlás jele. A második szakaszban teljesen leszorítják őket a színpadról a férfiak. S volt idő, a mikor a nők a színházban nemcsak hogy szereplők, de még nézők se lehettek. Athenban hosszú időn keresztül tisztességes hajadonok nem volt szabad színházba mennie. Shakespeare idejében a nők a „Globus“-ban álarcezal jelentek csak meg s a keleti népek-nél a nyilvános előadásokon a nők ma is csak rácsos páholyokban jelennek meg, a hol a nézők szemei elől, rejtte vannak. S napjainkban is az újabb Dumas Sándor egész komolyan mondja, hogy fiatal leányokat színházba er-szteni nem kellene. Asszonyoknál már megengedő, s hogy a női szerepeket nők játszzák, elkerülhetetlennek tartja ő is. Mi is lenne a mi színpadunkból, ha a nőket egyszerre kizárnák a szereplők közül s visszaidéz-nők Plautus korát, a ki egy betegágyas nő hoz-zott a színpadra s a női szerepet abban a pillan-atban, midőn a nő „legközelebb van istenhez“ — férfi játszotta.

Valóban szörnyű elképzelni is s előttünk megfoghatatlan a színpad nő nélküli korszaka s esodálkozva látjuk, hogy mi, a kik könyvtárakat olvastunk össze a színpad női nagyságairól, tündéri tüneményeiről, csillagairól, a klasszikus korban oly

kevés színésznőt találunk megdíeserve csak any nyira is, mint Arbusculat a kiról Cicero és Horác tesz említést.

A kereszténység felűntével erős harezot kezdett vinni a régi színpad az új vallással. Constantinus Chlorus, keresztény hit védője Tertullian, Cyprián, alexandriai Clemens végkép el akarták törölni a színházakat. A színésznőktől megtagadták a keresztiséget, házasságot, halotti szentséget és minden sakramentumot, s „persone inhonestae“ volt a nevék.

De a színészkedés, ugy látszik vele született az emberrel. Az elvirai concilium kénytelen volt megengedni a jelenetes előadásokat s nemokára az egyház ragadta hatalmába a színpadot, hogy azt a maga céljainak tegye eszközzé. Fölmerültek a „mysterium“-ok és „moralitás“-ok. De a nők ki voltak zárva a színpadról, csaknem másfél ezer esztendeig. Egyetlen kivételes eset volt, hogy Rys-selben Hollandiában 1468-ban, három mezelen nő is föllépett egy mysteriumban.

Figyermekek, suhanczok, papok és professio-natus színészek sokszor vergődtek nagy hirre, mint női szerepek kitűnő személyesítői. A keresztény korszakban sok volt a hires himnemű színésznő, ép ugy mint a kereszténység előtti időben is, a mint azt Plutarchból tudjuk, ki egész elragadtatással ír egy Lucius Cornelius Sulba nevű színész-ről, mint női szerepek mesteri előadójáról.

Valentinus Zink, a windsheimi magistratus előtt oly kitűnőleg személyesíté — szent Dorottya, hogy a nemes tanács nyugdíjt rendelt neki. Kyn-noston Edward Londonban pártatlan volt mint szerelmes hősnő. Ő lóna maradt fel az adoma, hogy midőn a közönség zúgolódni kezdett, miért nem kezdik már a darabot, — a direktor azzal nyugtatta meg a türelmetlenkedőket, hogy ő felsége a királynő — borotválkozik.

(Vége köv.)

Pozsony. Június. 1. 1843. Mélyen tisztelt Tekintetes Ur! Örülök, ha sorsom jelenleg bármin is engedne örülnöm, — hogy forró tiszteletemet kijelenthetem, annyival is inkább, mint-hogy Vachott Sándor ur által van szerenésje levelének a Tekintetes Ur kezeibe jutni. Oh az én sorsom! — Milly szép reményekkel jöttem Pozsonyba, milly kilátásokkal, — és minden, minden oda! Fekete Gábor nem fogadott be társaságához, mert, midőn ide értem, már fölösleges számmal voltak tagjai; s így nem maradt egyéb hátra, mint irás által biztosítani itt maradátsámat. És most így vagyok; egész nap írom a Záborszky által szerkesztett országgyűlési tudósításokat, s a fizetés oly nyomorú, hogy elég megszerzem mindennapi kenyeremet. S a mellett szemem, mellem gyengül; s e száraz foglalkozásnál a műza is kerül. Ily körülmények közt örömeim itt hagyynám Pozsonyt s színészársaságot keresnék bármilyet, csakhogy időmet tökéletesen el ne vesztegessem; de így, a mint vagyok, lehetetlen, — koldús vagyok! —

Meg fog a Tekintetes Ur becsátani, hogy sorsom panaszlásával utantom; de nekem senkim sincs a világon, senkim, ki előtt bizalommal nyithatnám meg keblemet. — Itt koldúok ismét, néhány verset, azon kérelmem újításával: hogy velek a legnagyobb szigorral bánni méltóztassék; ha csak egy van is köztük jó, vagy egy sines! Nyugtasson legalább az; hogy rosz munkával nem léptem a világ elé. Tekintetes Ur tanácsát, miszerint a népdalokat is mértékben írjam, követtem a távolból-lal; aligha sikerrel. — Lisznyayval közelebről megismerkedtem. — Mind tenő Vörösmarty Urnak mind a Tekintetes urnak szives indulatába ajánlva magamat, vagyok a Tekintetes Urnak örök tisztelője Petőfi Sándor.

Debreczen, novemb. 28-án 1843. Mélyen tisztelt Tekintetes Ur! Irántami szives tettei, melyeket meghálálni nehezen leszek képes, de mikre hálás érzettel emlékezni meg nem szűnök, bátoritanak föl: a Tekintetes Urnál egy alázatos kérelemmel alkalmankodni. A balsors, melly engem már négy év óta példás állandósággal környékez, most ismét különösen érezteti velem súlyos hatalmát. Már az uton, hogy Pestet elhagyám, kezdék betegeskedni, s betegségem mindaddig folyton növekedik, annyira, hogy már három hét óta nem is játszhatom. Ezen okból, de különben is szétoszolván a társaság, mellynél valék, kénytelenittem Debreczenbe jönni vissza, hol a telet töltönnem kell; mert ha hamarjában kigyógyulok is, eröm annyira megfogyott, hogy alig léz-ngek s egy pár hónapi nyugalom és pihenés okvetlenül szükséges. Ily körülmények között kénytelen vagyok a Tekintetes Urhoz folyamodni, sziveskednék mintegy negyven pengő fittal segélyemre lenni, minék visszatérésemre mingyárt felgyógyulásom után minden erőmet fordítani el nem mulasztandom. Ha terhére nem esnék Tekintetes Urnak alázatos kérelmem teljesítése: kiragadtatnám a legnagyobb inségből, mellyben ember lehet. Ezen esetben méltóztassék becses levelét ékék címezni: Petőfi Sándor színésznek özvegy Fogas Józsefné házában közel a cath. kórházhöz. De ha kérelmem nem teljesíthető: azért esdek, ne méltóztassék vakmerőségemért, mire végső szükség készített, neheztelni. Mellyek után maradok a tisztelt Tekintetes Urnak alázatos szolgája

Petőfi Sándor.

(Vége köv.)

Molnár György röpiratából.

(Folytatás.)

Az intendánsok mennek a rosz példával elől; nehogy utalvány adnának a jegyárusnak, ha családjaik és ismerőseik számára páholyokat vesznek igénybe, hogy az ellenőrzés ki ne játszassék, hanem egyszerűen behajtatják a jegyet és elfoglalják a helyeket. Az ellenőr az elfoglalt helyet, mint ez természetes is, elkelteknek veszi s nem találván azokról se utalványt, sem azok után befolyt pénzt, kérdőre vonja a jegyárust és ez egyszerűen a behajtott sarku jезyekre mutat s azt mondja, hogy abban a főtispán intendáns ur neje és családja út, amazokban pedig a Korbuly intendáns ur családja, rokonai és hozzátartozói, egy másikba ismét külön megbeszélni valóra a Ferenczi intendáns ur út be a Korbuly intendáns ural, egyikben pedig egy méltóság úr volt, a ki csak pár perecz ment be, hogy a szomszéd páholyban ülő nével szót váltson, — de biz aztán végig ott felede magát s így tovább.

Pedig úgy az intézet érdekéből, mint a velem között szerződésből kifolyólag, nem volna jognak az intendánsoknak páholyokat osztogatni, s saját ingyen birt páholyokan kívül még más páholyokat is elfoglalni, mert ez megkötés az intézetnek, megrovíditása a bevételnek, melyből a művezető tiszteletdíjának egy részét szerződésileg biztosították.

Mit várhatni egy intézet élén olyan igazgatótól, mely a szerződést sem tiszteli, tartja meg? Utat nyit a vizsgálóknak, vérszemét ad másoknak is így tenni és alkalmat szolgáltat az ellenőrködés kijátszására.

Egész év alatt gyakran fordultak elő ily esetek; ki tudja, vajjon csakugyan az intendánsok családjai, hozzátartozói, rokonai, ismerősei használták e mindannyiszor a föl-számolt ingyenhelyeket?

Különbön is van Kolozsváron néhány egyén, a ki sehogysem tudja tisztelőben tartani a művelt városok és közönségek színházainak ama rendszabályait, mely szerint mindenkinek csak azon helyhez van joga, melyet kiváltott. Gyakran megtörtént, hogy a 80 és 40 kros jeggyel a forintos helyre mentek, s ha ilyenkor az ellenőr a jegyszédőket arra utasította, hogy tegyék kétsésségeköt és szólítsák el az illetőt a jogtalanul elfoglalt helyről, ha másként nem megy, hát a színházi rendbontással: akkor mind a jegyszédő, mind a rendőr azzal megentétdőzt, hogy a világrt sem merné azt tenni, mert őket dobni ki és verné meg az illető.

Azzal argumentálnak, hogy úgy is üres az a hely s ha kivénné valaki, akkor majd fölkelnének a helyről; így aztán elesőbb áron váltott jeggyel a drágább helyeken pöfeszkednek, s azt képzélik, hogy ez nem visszaélés és nem megkötés az intézetnek.

Bezeg az omibuszokon, a vasúton nem mernék megteni, hogy a III. osztály jeggyel az üresen hagyott I. osztály helyen utazzanak, mert ott tisztelőben tudják tartani a józokat és ugyan megjárják az olyan argumentá lással, hogy ha jön valaki az üres helyre, hát majd helyet adunk.

* * *

A jegykezelés és jegyárulás rendtelensége még abban is kulminál, hogy a jegyárus igen korán ott hagyja a pénztárt és a később érkezők a házmasternek fizetik le a díjt s azzal bemennek a nézőterre. A házmaster jöszántára van aztán bizva, hogy fölfaradjon-e vagy nem az emeleten már számoló jegyárushoz a jegyekért. E hetedik potentája a kolozsvári nemz. színháznak, kiről azt mondják, hogy a mikor 8 évvel ezelőt bevonult a színházba, csak eszima-foltzó volt, a lehető legzüllöttebb állapotban ütötte el a házmasteri állást egy érdemes veterán színész elől s ma már kisebb-nagyobb kölcsönöket ad az intézet megtérpött gázsija tagjainak és akkor, midőn 25 forintért havonként csak 1 frt 50 kr. kamatot vesz, — kögylemet osztogat.

Ilyen kögylemben részesíti — mondják — a téli időszak alatt az utczán didergő azon karzati közönséget is, a kik 6 óráig elzart külső ajtó előtt nem bírván kitartani, a karzatra kívánnak menni, és egyet kerülve, a házmasteri lakáson keresztül, előbb jutnak a kakaslió jobb helyeire, mint a pénztárayitásra künn várakozók tömege.

Ki és mi biztosítja az intézetet arról, hogy a házmasteri lakáson előbb keresztül bocsátott egyének azután jegyet váltanak, vagy hogy borralvót nem adnak? A eselések is meglehetik, hogy szabály-és rendellenesen fölbo-esátják a nézőket a karzatra.

A színház eme hetedik potentájában sem szabad kételkedni, mert ő is patentirozott becsületesség.

Szóval e színháznál senkiben sem szabad kételkedni, mindenkiben meg kell bízni — csupán a színész-emberben nem!

Hány érdemekben megöszült veterán koldusa van a magyar színészetnek és nem juthat az ország második intézeténél kenyérhez?

Az idegenek előjnek rongyokban és néhány év alatt kihíznak, megtollasodnak; a pályáján megtört színész pedig koldusboton nyomorog.

A fölserelésekre és beruházásokra történő vásárlásoknál is ilyen virstafolást követtek; nem voltak könyvesekék, melyekbe a bevásárolt kellékek bejegyeztek volna, dirib-darab papírokon, többnyire írónál jegyzett utalványokra adták ki a kereskedők a kívánt szereket, de arról senkise megzódott meg, azt senkisen ellenőrizte, hogy hová és valóban teljesen elhasználtattak-e a kiszolgáltattott kellékek, tárgyak? A hónap végén beajnyított számlák kifizettek, s az én szigorú ellenőrzési rendszerem mellett is megtörtént, hogy egyik számlán egy 40 frtos tétel szerepelt egy 4 frtos tétel helyett, s ha a könyvecskében utána nem nézek, a pénztárnok kifizette volna. Olyan furesa esetem is volt, hogy rum ezimén szerepelt néhány forint a festék helyett, már pedig azt még nem tapasztaltam soha, bár elég díszletet festettem, hogy a kortinák festésére rumot is szoktak használni; a horizonok festésére fizettem ugyan elég tejet életemben, de rumot csak Kolozsváron akartak fizettetni.

* * *

Az ország második fővárosa, Kolozsvár, 300 frtot ad évenként annak a színháznak, mely 20 ezer forint összegget hoz a városba a subventióban, mely egyenesen a színház által folyván a városba, évenként 20 ezerrel szaporítja a pénzforgalmat és gazdagítja a várost.

Ezt a 300 frtot is tüzelő fára adja a város. Más, sokkal kisebb és szegényebb városok ingyen színházat és ingyen fűtést adnak legalább, — több színház pedig 600—800 — söt ezer forint készpénz-segélyt is.

Első tekintetre azt képzeli az ember, hogy hiszen elég szép a 300 frt is, ha többet nem adhat. De aztán tünik ki az ország második fővárosának circumspekciója, mert a míg a balkézsal a 300 frtot odanyújtja a színháznak, a jobb kezével busásabb összegben visszaveszi, mert ezért a tüzelő fa révén adományozott 300 forintért legkevesebb 595 frtot vesz vissza a város azon páholy fejében, melyet 7 hónapig, söt minden a színházban folyó előadásán használ.

Ezt sehol egy színháznál sem találhatjuk, kivált olyan színházaknál nem, melyek nem a város tulajdonai: — a szabadkai városi színháznál például tüzelő fát is kap a színészet, de azért a város egy páholyt sem vesz igénybe. A város által igénybe vett páholy tehát még egyszer annyira kerül a kolozsvári nemzeti színháznak, mint a meynyit az intézet a városától kap. Mikor a kolozsvári nemzeti színház igazgatója a Benedek-féle emlékezetes, majd erre a desperatus határozatra fanyarodott, hogy engem hívjon meg a lefolyt év művezetésére, tiszteletdíjam fele részét esedékessé tette, t. i. hogy ha úgy vezetem az ügyeket, hogy az év végén tiszta jövedelem marad, a subventió összegéből beruházásokra fordítandó 4 ezer frt leütése után, ha telik, 2100 frtomat megkapom, ha ennyi nem maradna, teljät annyit a mennyi jut. Bár sokféleképen megzavarták kombinációimat és egészen nem érhettem elért, de hát még is maradt valami tiszta bevétel s így, miután szerződésemben nem volt kikötve a városnak egy első rangú páholy, nagyon természetesen és jogosan engem illet az 595 forintból 300 forint levonása után még fentmaradó 295 frt, melyet csak is az eleső bérelt árban számítok, nem is emlíven a 15 bérelt-szünetes előadást, mely 75 forintra jut.

Igy, jog és igazság szerint, Kolozsvár városa 295 forinttal adom, vagy ha valami régi szerződés volna az igazgatóssággal, melynek alapján az I. rangú legkapós a b b páholyt bírja, akkor az igazgatósság tartozik ezzel. (Vége következik.)

Levelezés.

Losonez, 1880. augusztus hó 5-én.

A kerületi intézmény megvitatása és remélhető eltörlése előestéjén, a még tartó kényszerhelyzetből kifolyó utolsó kötelességemet teljesíteni akarván, el nem mulasztatom Hubay Gusztáv urnak hálás köszönetemet nyilvánítani azon collegialis szívességeért, melylyel Losonezot kerületéből — tekintettel két hónap óta teljes állomás hiányában élethálai harczi küzdelmemre — átengedni szives volt. — Ez alkalommal elmélkedvén kerületi rendszeres sorsomom, nem tudom a fixista igazgatók közül, melyeknek hogy jutott ki a kerületi paradicsomból, — de én tudom, fájdalommal érzem, hogy Völgyi, Kétszery és most Hubay igazgatótársaim szívessége nélkül, kik már általuk látogatott állomásokat szerencsét próbálni átengedték, régen a kerületi rendszer áldozata lettem volna. — Mert hiszen a beszterezvényai kerületben: Bakabánya, Béalábánya, Libetbánya, Viehno, Szkleno, Rutika és Korpona faluk és városokban, hacsak egy-két három tagu acrobata kétél tánczoló társulat országos városok alkalmával meg nem fordult, de színészet soha; Koritnica és szlácsi fürdőkön nincs hely, hol játszani. A többi kerületi városok is csak olyanok, hogy egy-egy propozeciós kis társulat is csak accecidenciánz tengődni szokott bevételék mellett játszhatott eddig — kényszerűségből, — de nem egy a gyaloglás és koplaláshoz még nem szokott társulat, mely erkölcsi és anyagi pártolást képes megérdemelni.

Ilyen téren küzdeni, 8 hónapi vándorlás alatt 12 állomásom megfordulni, 1600 frtot felutazni és ilyen rövid időből is utazásra másfél-hónapot vesztini, és mindamellett 900—1000 frt havigagét a tagoknak kifizetni, bizony nem esekély feladat volt!

No de ez utolsó erőfeszítés idejének muló napjai után, talán jobb idő következik. Kerületi rendszer, мүkedvelő társulat és német színészet, e három sujtoló esapás alatt színészetünknek, a folytonos anyagi hanyatlás után végleg el kell pusztulni, ha rajta, ugy mint lehetséges — nem segítünk.

Jakab Lajos.

Nyilatkozat.

Tisztelt szerkesztő ur!

Beesés lapja 31-ik számában „Önigazolást” ezim alatt Kuthy K. Bélától megjelent cikkre nézve, melyben a dolog úgy van feltüntetve, mintha K. K. Béla kényszerülve lett volna a szatmári kerületet odahagyva a Várady kerületébe vagyis Deésre bemenni: kénytelen vagyok kinyilatkoztatni, hogy K. K. Bélának ez előre feltett záradoka volt s már 1879. december havában mondta nekem Budapesten, mit később Szatmáron (1880. márcz. 14-én) is ismételt előttem, hogy kerület ide, igazgató tanács és kerületi rendszer oda: ő okvetlen bemegy Deésre; s hogy én — mint idemellékelt folyamodványom — s az erre vezetett végzés keletéről (máj. 10.) láthatja ön t. szerkesztő ur, akkor kértém és nyertem engedélyt Szigetre, midőn Kuthy K. Béla már a szatmári kerületet üresen hagyva bement Deésre. Ó ápril hóban már Deésen volt s én a z után májusban kértém s nyertem engedélyt Szigetre.

M.-Szigeten, 1880. aug. 3-án.

Bényei István,
szinigazgató.*)

Fővárosi hírek.

— A nemzeti színház kardalnokaiból alakult négyes, közönség hiánya miatt, kénytelen volt felbeszakítani vidéki műutazását és érzékeny vesztésséggel érkezett vissza Budapestre.

— Szathmáry Károly, a budai szinkör igazgatója Amerikába készül, hogy ott, nemkülönbön Europa nagyobb városaiban népszínműveket mutasson be. (Még a gondolat is merész, hát még a kivitell!)

— A nemzeti színház, ma 8-án nyílik meg, Jókai „Szigetvári vértanúk” ezimű darabjával.

— A népszínházban jövő héten Hegyi Antalka k. a., széptelenségű vidéki énekes fog vendégszerepelni.

Vidéki hírek.

— Szentesen Prielle Kornélia 5-ik föléptűl és jutalomjátékúal a „47-ik ezikk” került színre, de csak fölig telt ház előtt. A mezei munka sokakat elvont a színházbajárástól, s ennek

*) A kérdéses folyamodvány beküldött hozánk, melyre a szigeti polgármesteri hivatal által, 1825. beérkezési szám van rávezetve, május 10-iki kelettel. Szerk.

tulajdonítható, hogy a szinkör egyszer sem telt meg. Pedig ritkán kínálkozik oly kedvező alkalom, hogy Prielle Kornélia művészetében gyönyörköd-hessenek a szentesiek. Ez is jellemzi a vidéki szinészt jelen állapotát. — A művészno tiszteltére f. hó 3-án bankettet rendeztek a közönség köréből 70 terítékre. Sajnos azonban a 70 aláíró közül a szakadó eső miatt, alig fele jelent meg. — A szintársulat tagjai rögtönzött mulatságot rendeztek kün-n a szabadban s meghívták a művésznőt, általuk ké-szített szegedi halpaprakirásra. A mulatság kedélye-sen folyt le. — Prielle Kornélia, — ki még min-dig tiszteltbeli tagja Aradi Gerő szintársulatának, — Szentesről Egerbe utazott Miklósy Gyula szinigazgatóhoz néhány vendégtájkára, melynek be-végzése után, Szombathelyre randul, az ottani új színház megnyitására.

— Csoka Sándor szintársulatának Mohács-on nem kedvez a szerenése. A folytonos esőzés miatt a nyitott arenában, majdnem két heti ottlétük alatt, csak két előadást lehetett megtartani, a töb-bit elverte az eső. Biz ez elég szomorú!

— Szabó Bandi, ki huzamosabb ideig a deb-recezi szintársulatnak volt tagja s utóbb a ko-lozsvári színház népszínmű-társulatával Bécsben működött, mint elsőrendű operette- és népszínmű-énekes jövő télre Szegedre szerződött, Aradi Gerő társulatához.

— Hogyan vélekednek a műkedvelők aszi-nészekről. Deesen legközelebb műkedvelői előadás volt, melyről a „Szolnok-Doboka” referense, kötelességéhez híven elmondja a maga véleményét. Bevezető soraiban megemlékezik a műkedvelők in-tézményéről is, s megczafolni igyekszik annak káros hatását a vidéki szinészetre nézve. Nem ér-tünk egyet a czikkíróval, hogy miért, az el volt mondva lapunk 30-iki számában, a „Műkedvelők in-tézményéről” szóló czikkben. Az illető referens ezt mondja: „Tegyük fel az öreg pápaszemet, azt, mely a vénség számára készült, mert lássuk be, hogy nem lehet amugy félválról, dandy módjára kisebbítő czikkrel a műkedvelőkkel elbánni. — Pedig hát azok a magokat művészként arrogáló, szinészek bezzeg azt óhajtanák, hogy kezünkben a toll doronggá válhék, a melylyel ne őket, hanem azokat, a kik eléggé vakmerők a kétes értékű mű-vészet szinlapi dogmái csalhatatlanságában kételkedni — ütnök. Ezen jó urak és asszonyságok a műked-velőket esküdtt ellenségeiknek tekintik, mert a nél-kül, hogy pályájuknak ösmernék a szinpadot, meré-szelnek oly jól, sőt — horrendum dictum — még némelykor jobban játszanak, mint öök. Minden műkedvelői fejlődést leütnének a lábáról, mert azt hiszik, hogy utjokban áll. Ezt most, midőn talán az országos szinücongressus elé kerül a műkedvelőség kérdése, időszerűnek tartottuk el-mondani, habár sajnáljuk, hogy lapunk szük tere miatt nézetünket tovább s illetve egészen ki nem fejezhetjük.” — Azt hisszük, ehhez nem kell bővebb kommentár.

— Bogyo Alajos társulatával Panesován, mint nekünk írják, a német szintársulattal verseny-zett és győzött, a mennyiben a magyar előadások, különösen az utóbbi időkben, telt házak előtt folytak le, a német színház pedig kongott az üres-ségtől.

— A nagyváradi szinkör kiadásáról, mult számunkban irt czikkünket, a „Nagyvárád” ez-napilap keddi számában, egész terjedelmében kö-zölte. Örvendünk rajta, hogy nézeteink másokéval is találkoznak s meg vagyunk győződve, hogy a helyi sajtó nem engedi a nagyváradi szinkört a vidéki szinésztől elvétetni.

— Elzúllott élet. Romváry Lajos zak-latott életű gyalog-szinész — pár napi tartó-zkodásra Szekesfehervárt engedélyt nyervén, mult hó 31-én delután a Torma-téle vendéglőben szél-hűdésben meghalt. Utóbbi időben a falusi kores-mákban lépett föl egyedül, s mindenkinek szeren-esétlen sorsáról panaszkodott, mig végre, a hirtelen jött halál véget vetett szenvedéseinek.

— Gyula-Fehérvárt Sztupa Andor tár-sulatával a közönség meg van elégedve. Az ope-rette és népszínmű előadásokat rendszeren nagy számmal látogatják, a dráma és vígjátékok azonban kevés közönséget vonzanak. A bérlet igen csekély. Eddigelé a következő darabok kerültek színré: Fa-tinica, Angot, Proletárok, Agnes asszony, Kor-nevilli harangok, Bajusz, Nótás Kata, Piros bugyel-láris, Sárga csikó stb.

— A nyíregyházi szini-egylet megalakult. Az alapszabályok kidolgozásával Dr. Bruch Mór, Czupra Endre, Kerekreth Miklós, Halasi János, Maurer Károly, Mikecz János, Török Péter, Kmethy István és Ábrányi Lajos urak biztat-ka meg.

— Losonczon Jakab Lajos szinigazgató, ismét egy ajánlatot tett és pedig ezuttal az iparos ifjuság előnyére. Ugyanis azok részére az álló he-lyekre szóló színházi jegyeket 50 krtól 30 krra

szállítja le és pedig minden előadás, kivéve a szombati előadást. A társulat igen szép pártolásnak örvend, ugy annyira, hogy reményi van az igaz-gatónak eddigi deficijtjeit kiheverni. A helyi lap legnagyobb elismeréssel szól az előadásokról és a szereplők játékaról. „Nagy apó” előadásáról így ír: A nagy apót Tiszay adta; úgy látszik, Ti-szay az a sokoldalú szinész, ki több egymástól különböző szerepekben is nagyon otthonosan érzi magát. — A népszínmű legsikerültebb alakját, a pompás humorral jellemzett, agyafut, kiespott diákat Kómvés játszta jó kedvvel, élénkséggel s jeles komikummal. Egész alkotása minden rész-lejtében sikerült volt. — Reményi Nina k. a. jó játékaért, Kohay Etel k. a. pedig szép éne-keért érdemelnek említést. Nem hagyhatjuk érin-tetlenül Jakab Lajos ur (Bojti) szerepét sem, ki igen jó alakot mutatott be.

— Krecsányi Ignác — kinek a munkási ti-zenkét előadás is nagyon rosszul ütött ki — ked-den e hó 10-én viszi társulatát Sátoralja-Ujhelybe. Krecsányi a mult héten személyesen járt Ujhely-ben az előleges intézkedések megtételére. A „Vö-rös ökör” vendéglő udvarán levő állást, kényelmes szinköré alakítja át s a szerződést úgy a vendéglő tulajdonosával, mint a deszkakereskedővel e ezélből meg is kötötte. Az állás minden oldal-on egy-egy öllel ki lesz bővítve, öltözőkkel ellátva a nézőter részt leásva, kényelmes padokkal stb. el-látva. Ez átalakítás Krecsányinak körülbelül har-madfélszáz forintjába kerül. Ugy halljuk, Krec-sányi oda igyekszik, hogy ha már a szinkör az ő kényszerült kezdeményezésére tetemes áldozatok árán létesült fog, ne bontsák azt többé le, hogy legalább az öt követő igazgató jövő nyári műkö-dése ne ütközzék ily szinkör nélküli akadályokba. A sátoralja-ujhelyi közönség közt Krecsányi eljárása nagyon jó hatást szült, öitlnek, hogy nem kell nekik a városi teremnek esufolt putriba szorulniok s szellős helyen, kellemes levegő mellett élvezhek az előadásokat. A bérletesinálásra több párt-olító ur — köztük Kovács Örnagy és Fejes István író, ref. pap s a közművelődési egylet elnöke, — önként vállalkozott. Kívánjuk, hogy fáradozásait siker koronázza. — Kassára jövő télre még következő új tagok szerződtek: Ditróyné-Eiben-schütz Mari, Ditróy Mór, Demjén Mari, Erczy Fe-rencz. A szerződöttek még egyre folynak. Ugy látszik, hogy a kassai szintársulat a télen is kitü-nően lesz szervezve.

— Uj szokás. Egy szinigazgató 35 frt előle-gét adott bizonyos tagjának, és 40 frtről szóló vál-tót fogadtatott el általa. Így írja ezt a „Sz—d.”

— Nyilvános nyugta és köszönet. Ezennel elismerem, miszerint tek. Báthory Románcsik Mihály szerkesztő úrtól a „Szinészeti Közöny” útján, felségélyezésem ezéljából gyűjtött 34 frt 24 krt, azaz harmincznégy frt 24 krt minden hiány nélkül felvettem. Midőn tekintetes szerkesztő urnak nyomorom enyhítése érdekében tett szives buzgólkodásaért, szívem mélyebből köszönetet mondok, egyszersmind fogadják hálás köszönetem nyilvání-tását azon magyar érzelmű altiszt urak, valamint azon pályatársaim is, kik kegyes adományaikkal némileg könnyítették sorsomon. Aldja meg öket az isten. Kelt H.-M.-Vásárhelytől, 1880. augusztus 2-án. Özv. Berzevicz Öttoné s. k. agg-szinésznő.

— Halálozás. H em p e l Lajos tehetséges fiatal kezdő szinész, utóbb a kolozsvári nemzeti színház tagja, hosszas szenvedés után elhunyt Ko-lozsvárt. — Béke poraira!

— A debreczeni színházra, — mint értesü-lünk, — november hóban hirdetnek újabb három évre pályázatot.

— Nagy Mihálné jelenleg Sárbogárdon mű-ködik, minő sikerrel, azt eddig még nem tudjuk. — Szombaton „A proletárok”, vasárnap „Borzáné Maresája”, kedden „Pók” kerültek színré. Műveze-tője Jakabfy Gábor.

— A Bihar” azon hire, hogy a nagyváradi szinkörért Erdélyi Marietta k. a. is pá-lyázik, — mint illetékes hólyról értesültünk — tévedésen alapszik, mert a E. M. k. a. nem fog pályázni.

— Csoka Sándor szinigazgató, a f. hó 10-én tartandó rendkívüli közgyűlésen személyesen jelenik meg; társulatának képviselője Vedres Gyula leend.

— Várnay szintársulatának művezetője Zo-l-tán Gyula ur, a társulat nevében egy czikkét küldött be hozzánk e czim alatt: „Nem küldünk képviselőt.” Minthogy későn, lapunk zártakor ér-kezett, egész terjedelmében nem közölhetjük. De megemlítünk belőle annyit, hogy ök egyrészt azért nem küldenek képviselőt, mert biztosan tudják azt hogy a jelenlegi képviselők három negyedrészt pesti szinészek fogják képezni, kiknek hiába írják meg ök a megbízó levélben, hogy ez, vagy az volna óhajuk, azok saját nézetükkel állanak elő és

azt tolmácsolják, mert nem tudják vagy nem akar-ják tudni mi faj a vidéki szinészeknek. Másrészt e rendkívüli közgyűlés egybehívását teljesen fölös-legesnek tartják, miután a kerületek tárgyában már megtörténtek a vélemény nyilvánítások.

Szerkesztői üzenetek.

— Maurer Károly szerk. urnak Nyiregyháza. Lemondott tervéről?.. Még mindig várjuk becses válaszát.

— M. J. urnak Szeged. Hogy lehetett oly terjedel-mes levelet 5 kros bélyeggel feltenni? 10 krt fizettünk érte. Kérjük a két bélyeg beküldését.

— K. B. urnak Szeged. Az ön ellen beküldött le-veleket nem közöltük, azért tehát ezt sem adhatjuk ki. Mi-nek lobbansuk újra lángra a tüzet, mikor már alvó félben van. Felretettük arra az esetre, ha talán szükség volna rá.

— Adonyra. Nem közöljük.

— Hegyi Antal k. a. nevére czimzett levél van nálunk letéve. Hová küldjük, Ujvidékre vagy Kulára?

— Zilahi Gyula urnak. Hol működnek jelenleg? Nem tudjuk hová cimezni a lapokat.

— Sárbogárdra. Későn érkezett; jövő számrá maradt.

— Remetéré. Kérjük a folytatását is.

— K. V. urnak Debreczen. Megkaptuk, köszönjük. Mindenkor szivesen látjuk. A lapot megindítottuk. A es.p-t annak idején kérjük.

Állandó rovat.

Kormányengedéllyel bíró szinigaz-gatók jelenlegi állomásai:

Aradi Gerő Szentés. — Balog Alajos Perlak. — Bényei István M.-Sziget. — Beödy Gábor Komárom. — Bogyo Alajos Adony. — Csoka Sándor Mohács. — Kárpáthy György Keszthely. — Gáspár Jenő Szenicz. — Hub-bay Gusztáv Rima-Szombat. — Károlyi Lajos Balaton-Füred. — Homokay László Mező-Túr. — Jakab Lajos Losonecz. — Kétszery József Edelény. — Köszeghy Endre Tisza-Roff. — Krecsányi Ignác S.-A.-Ujhely. — Mándoki Béla Nagyvárad. — Miklósy Gyula Eger. — Nagy Mihálné Sárbogárd. — Szabó Antal Déva. — Szegedi Mihály Nagy-Lak. — Sztupa Andor Gyula-Fehérvár. — Tem-esvári Lajos (?). — Várady Ferencz Csik-Szereda. — Várnay Fábán Erdőd. — Völgyi György Ésekuvárt.

Társulati névsor.

Bogyo Alajos szintársulatának névsora:

Bogyo Alajos, Bácskay György, Gáborhelyi Kálmán, Erdélyi Géza, Szabó Károly, Térei István, Zoltán József, Langsfeld Ernő, Gáborhelyiné Glé-zer J., Erdélyiné Nemessányi Emma, Nagyné Könyves Mari, Gyöngyösi Etel, Szabóné Kiss E., Kovácsicsné Sarolta, Palóczy Lujza, Zoltán Józsefné.

Megbízások tára.

Pályázati felhívás.

Az 1881. évi május 1-től 1883. évi szeptem-ber 30-ig az három egymásután következő időnyre Nagyvárád város nyári szinidényének biz-tosítására pályázat nyitattik.

Felhatnunk ennél fogva mindazon szintár-sulatok és igazgatók, kik Nagyvárád vá-rosában a fentnevezett idő alatt tartandó szinilö-adásokra kizárólagos jogosítványt nyerni óhajtanak, hogy ez iránti kérelmüket az előadandó szini válfajok; ugy társulatuk tagjainak, azok szerepkö-rének és netámi kívánalmaik felsorolásával f. é. augusztus hó 31-ig ifj. Gyolakov Lajos szinügyi bizottsági jegyzőhöz nyujtsák be.

A szinügyi bizottság.

Eladandó szinművek:

„Ördög a földön” operette 3 felvonás-ban. Souppétól.

„A doktor bácsi” (Doctor Klausz) vig-játék 3 felv. Larongétól.

„A szinészno atyja” franczia szinmű 5 felv. Megszereznü óhajtok, forduljanak a fordítóhoz, Miklósy Gyula szinigazgatóhoz Egerben.]

„Margit nász előestéje” mulattató vigjáték 5 felvonásban; irta Kneisel Rudolf, fordította Dvortsak Gyula. Vidéken nagy tetszés közt adatik. Megszerezhető a fordítótól, Budapest, sze-reesen-uteza 8. sz. I. emelet.

— Az „Azienda Assicuratrice” Triesztben e hó 4-én tartotta közgyűlését, mely elhatározta a részvény-tőkének 30 millió frankra (12 millió arany forintra) föle-melést 40% befizetéssel, továbbá az unjonnan kibocsátandó részvények átvétele végett, egy külföldi pénzüszporttal kötött előzetes szerződés végleges keresztülvételére, egy teljhatalom-mal ellátott bizottság küldött ki, melynek tagjai: Bran-d eis Jakob, Gosseleth Emil és Sienkiewicz Dénes. A napirenden levő többi tárgyak szabályszerű elintézése után dr. Raieich ur igazgatóvá, s a 40 évi szolgálat után viz-szalépo Wortmann György ur helyébe az „Azienda” vezértitkárává Sienkiewicz Dénes ur választottat meg.